

הא' טוֹר־סיני: ברוב המקרים לא יהיה צורך להוסיף ולומר "לפדות מן המכס", כי המלה "פדה" תבוא בעניין של פדייה מן המכס. בפועל "מיכס" ישתמשו לעניין של הטלת מכס. בעד מִס הצביעו—2; בעד "פדה (ממכס)"—6.

הוחלט: פדה (ממכס).

הא' טוֹר־סיני: לפי זה clearance—פְּדִיָה.
למונה (to land (intrans.)) (הצעת הוועדה—נָחַת): אני מציע שלא להשתמש במלה "נחת".

למונה manifest—למה מִצָּהר כהצעת הוועדה, ולא "תצהיר"?

הא' שלי: יש מונה במשפט שנקרא affiddavit, ולזה כבר נקבע "תצהיר".

הא' לייבל: למונה consignment: למה מִשְׁגוֹר כהצעת הוועדה, ולא מִשְׁנָר?

הא' טוֹר־סיני: על משקל מְשֻׁלֵּחַ.

הא' לייבל: למונה drawback — אפשר לומר: הַחְזֵר, ולא כהצעת הוועדה

השָׁבוֹן.

הא' פּרִיץ: למונה reproduction מוטב שְׁמָתוּק, ולא שְׁמָמוּק בחירק, כדי

שאפשר יהיה להרגיש בעי"ן.

הא' טוֹר־סיני: למונה get-up קיימות שתי צורות תָּזוּ ותָּזוּ.

בהצבעה אושרה הרשימה כולה¹.

הישיבה התשע-עשרה

ביום י"א באדר ב' תשי"ז בשעה 10.15—1.00 בצהריים בבית החלוצות בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים בן־היים, בנעמי, הוז, טוֹר־סיני (יו"ר), ייבין, כהן,

ריבלין, שירמן.

החברים־היועצים האדונים בורלא, בן־נון, לייבל, מירסקי, מלמד, פּרִיץ,

שלי, שנהר.

חברי המזכירות המדעית האדונים איתן, דותן, מדן.

האדונים ברגרין וויסלבסקי, ופולוצקי הצטדקו על היעדרם. החברים האדונים

גינזברג, הלקין, ליברמן, קוטשר, שניאור והחבר־היועץ הא' יגון נמצאים בחוץ־

לארץ.

סדר־היום: א. בחירת חברים, חברי־סיועצים והברי־כבוד

ב. דיון במונחי אפייה, אישור רשימת המונחים וסיום הדיונים

וההחלטות בעניינים שנתרו מישיבה י"ח

ג. פרסום החלטות האקדמיה

א. הא' ברקוביץ נבחר פה אחד לחבר־כבוד.

ב. בהצבעה נבחרו לחברי האקדמיה האדונים:

אפרים אלימלך אורבך

ניסן ברגרין

עזרא ציון מלמד

דב סדן

1. הרשימה נדפסה בראש כך זה, עמ' 9—10.

ג. בהצבעה נבחרו לחברים יועצים של האקדמיה
 הגברת אירנה גרבול
 האדונים משה זיידל
 שמשון מלצר
 חיים רבין
 יצחק שבמיאל
 שלמה שפאן

ד. בהצבעה נבחרו האדונים פרץ ושנהר לחברים נוספים
 בוועד המינוח.

ב. הא' טורסיני: ועד המינוח מביא לדיון מונחים אחדים מרשימת מונחי האפייה:

1. aerated (spongy) ההצעה: ריזים
 locker, gelockert
 (ידיש: פוקקע)

שמיתואר, המציין תכונה של לחם, צמרגפן, נוצות וכד', שיש אוויר בין
 חלקיקיהם

2. to aerate
 (auf)lockern

הפעולה הגורמת את התכונה הנ"ל; היא נעשית בלחם ע"י השימוש בשמרים
 וכד' או בדרך מיכנית.

3. to set, to peel, to load the oven
 (ein)setzen, (ein)schieben

ההצעות: הכנים (לחם) לתנור,
 נתן (לחם) בתנור,
 שפת (לחם) בתנור

הבעיה היא, אם מותר להשתמש בפעול שפת לציון שימת לחם בתנור –
 ההפך מ"רדייה". רצוי פועל מיוחד – מלבד "נתן" ו"הכנים" – מפני שיש
 צורך בשם לתנור, שבו "שופתים" את הלחם, "תנורשפיתתה", בניגוד לתנורים
 מודרניים אחרים, כגון "תנורמגיה", שבו שמים את כל הכיכרות על מגיה
 ומכניסים את זו לתוך התנור. כן דרוש שם למכשיר, שמשתמשים בו להכנסת
 הלחם לתנור (ההצעה: מִשְׁפָּטֵת).

4. fresh heat
 frische, rauhe Hitze

ההצעות: חום חולף, חום אכזב
 תנור, בתחילת הסקתו, מתמלא חום גבוה מאוד, החוזר ויורד במהרה, ואינו
 יפה לאפייה. ע"י להלן.

5. solid heat
 Grundhitze

ההצעות: חום אצור, חום שמי, חום איתן
 לאחר שהתחממו דופנות התנור, נשאר החום שווה ויציב, והוא יפה לאפייה.

6. flashy oven
 frischer Ofen

תנור בעל חום כנ"ל (4)

הא' ריבלין מציע בקיץ כתרגום של aerated (spongy), locker

הא' איתן: הרשימה של מונחי האפייה ארוכה מאוד ותוגש בשלמותה למליאה

בישיבתה הבאה. היו שאלות אחדות, שעליהן לא הגיע ועד המינוח ולא הוועדה למונחי

האפייה לידי הסכמה, ולפיכך אין בהן החלטות מוצעות לאישורי. ביום היא הצעה בלבד, ויש הצעה של מר אירמאי: בתורת הטכניקה מתרגמים את המונח הגרמני locker – קחית. הצעה זו מתאימה לגרמנית כאן, ויש גם קרבה מצד העניין.

הא' ייבין: מי שישמע ביום יחשוב על רֹחַת. אולי יש להציע משהו מעין ספֶּגֶיטָה, כי גם בספוג יש עניין של רווחים. ביום אולי טוב, משום שזה מלשון רֹחַת, אבל איש לא יחשוב על כך, אלא על רֹחַת (–שכיה).

הא' כהן: ספֶּגֶיטָה מראה על ספיגה, וזה שונה מן התכונה של locker.

הא' ייבין: זה מתאים לאנגלית: spongy.

הא' כהן: אני מציע: קחית.

הא' בן־חיים: השם ספֶּגֶן בא במילון למונחי המטבח.

הא' לייבל: הכוונה במונח זה, שעוגה זו סופגת יותר משאר העוגות.

הא' בן־נון מסכים ל"תחיה".

הא' לייבל: כיו"ד הוועדה למונחי האפייה אני רוצה לומר, שזה איננו עניין

של תחוח. החומר איננו מפורד, אלא שלם. אין כאן שום דבר של פרודות. החומר הוא דבוק זה בזה, אלא שבין החלקים יש נקבוביות המכילות אוויר. זה locker כמו עיסה, צמר־גפן. לכן אני חושב, שאין להשתמש בשורש "תחח" אלא בשורש "רוח".

הא' טור־סיני: צריך לחשוב גם על ניגודו של המושג. באשר ל"תחוח" נדמה

לי, שצדק הא' לייבל. שתחוח זה דבר שנופל פירורים פירורים, וזה איננו עניין כאן. כאן פירושו מכיל אוויר. אמנם אינני חושב שב"ביום" יחשבו על רֹחַת. אנחנו מבקשים כאן רק הצעות, והדבר יחזור אל ועד המינהל.

אני מציע: קפיף.

הא' מלמד: מאפה כזה דומה בתכונתו לתֶּהָה, שיש בה נקבוביות. אפשר

לחפש מלה מן השורש של תֶּהָה ("הלל").

הא' טור־סיני: אין אנו דנים באטימולוגיה של תֶּהָה. החלה היא לאו דווקא

משורש של הלל. באכדית מדובר על לחם ellu במשמעות לבן. מה שמורגש בלחם כזה, איננו הרווחים שיש בו, ולא שהוא סופג. חושב אני, ש"רופף" הוא אחד הדברים הנשמעים בדבר זה.

הא' כהן: כדאי לחשוב על קפיף.

הא' מלמד: איך קראו ל-torte?

הא' איתן: פרק זה עוסק במונחי לחם; "טורט" נמצא במונחי קונדיטוריה.

ויש הצעה לבטל את "סופגן".

הא' הזז מציע: קפיף.

הא' איתן: אם נדחה את הדבר, לא ישתנה הרבה.

הא' טור־סיני: המליאה הזאת איננה מוכנה להחליט מיד. אני מבקש להתייעץ

בעניין זה, אולי ע"י חוזר אל החברים.

המונח השני, lockern (auf) קשור למונח הראשון.

הא' פריץ: אין לדאוג לפועל מיוחד לעניין זה. אפשר אומר: לעשות רוויחה.

הא' טור־סיני: המונח השלישי (ein)schieben – השאלה היא, אם אפשר

לומר קֶפֶת במובן טכני, או שצריך לומר "הכנים" או "נתן", שזה בוודאי כשר לכל הדעות.

הא' איתן: איש לא ישלול "הכנים ונתן בתנור", הקושי הוא, שיש צירופים

חדשים בטכניקה החדשה של האפייה. יש תנורים, שאין מכניסים בהם כיכר כיכר, אלא

תוחבים, למשל, לתנור מגירה, שעליה מונחות הכיכרות. יש גם מכשיר מיוחד – קרש

ארוך – שהאופה שם עליו את הכיכרות מכניס את הקרש לתנור, ובתנועה מסוימת הוא מעביר מן הקרש לתנור. הוועדה היפשה פועל אחד ומיוחד להכנסת לחם לתנור ונטתה לקבוע "שפת", אלא שהספקות התעוררו בוועד המינוח, הואיל ו"שפת" מיוחד לקדרה, ששופתים אותה על האש.

הא' טוֹרְר־סִינִי: מן הפועל "שפת" נוצרו מלים מיוחדות, שקבעו אותן להכנת אוכל במידה מסוימת. יש שִפְפִּים, מִשְפִּים, והן האבנים שעליהן היו שופתים את סיר הבשר. הואיל ונקבעה על ידי כך הפעולה לשימת הסיר על המשפתיים – אי־אפשר להשתמש במלה "שפת" לפעולה אחרת.

הא' בנעט מציע: קָחַב.

הא' לִיבֵל: אמרנו שצריך לומר "שים את הלחם", ולא אל תוך התנור אלא במגירה; על כך המדובר.

הא' טוֹרְר־סִינִי: "שפת" מתייחס לשימה של דבר על איזה דבר, וכאן זאת הכנסה. לא נכריע כאן, אלא רק נדון בדבר.

הא' לִיבֵל: אומרים "שופתים את החמין", לוקחים קדרה, שמים אותה על מרדה, מכניסים לתוך התנור, מוציאים את המרדה, והקדרה נשפתה.

הא' טוֹרְר־סִינִי: עד כמה שאני מבין, "שפת" הוא "שים על דבר".

הא' יִיבֵן: אצלנו נתקשר הפועל "שפת" בכלי שמבשלים בתוכו, שופתים את הקדרה, לוקחים את הקדרה ושמים אותה על איזה מקום שהיא יכולה להתבשל בו, ולא שמעתי "שופתים חמין", אלא "טומנים חמין". השאלה היא מה לעשות לענין תנור זה, שהוא מיוחד לפעולה זו ושהוועדה הציעה לקרוא לו: תנור־שפיתה. אם שמים את הלחם לתנור, סופו שצריך להוציאו, לרדות אותו, ואם כן אפשר לקרוא לזה "תנור רדייה".

הא' לִיבֵל: פעולת הרדייה נעשית בכל תנור.

הא' דוֹתָן: אילו לא היה הפועל "שפת" דרוש היום בהוראתו המקורית, היה מקום לתת לו גוון חדש. אך דווקא במקצוע קרוב לאפייה, במטבח, דרוש פועל זה בהוראת "שים על גבי הכיריים", והוועדה למונחי המטבח קבעה "תנור שפיתה" לתנור, שהמיוחד בו הוא שאפשר לשים את התבשיל גם על גביו.

הא' מלמד: גם בשפות אחרות אומרים "הכנים והוציא את החמין".

הא' אִיתָן: הקושי הוא בשם לתנור ולכלי שבו מכניסים. אי אפשר לומר רדייה, כי מכל תנור רודים, אם לא יתקבל הפועל "שפת", אולי תמצא הוועדה שמות חדשים לתנור ולכלי.

הא' רִיבֵלִין: יש "רודים ל", וכוונתו "מכניסים".

הא' טוֹרְר־סִינִי: בפועל אין קושי, אלא שצריך להבחין בין תנור כזה לבין תנור בעל תכונות אחרות. פה צריך לחפש שם אחד, ולא ע"פ ההכנסה וההוצאה. אולי צריך לחשוב על צורת התנור.

(יצאו הא' בנעט, מירסקי, מלמד)

הא' טוֹרְר־סִינִי: למונח מס' 4 fresh heat ההצעות הן: חום חולף, חום אכזבי, "חום חולף" איננו הולם, שהרי צריך לומר ראשונה, שהחום גבוה יותר מדי. אני שואל, אם אפשר לומר מן השורש "חפז" – קָפִיז.

הא' טורסיני: אני מציע להצביע על עניין to accept, שדגנו בו בישיבת אתמול. ההצעות שנשארו לדיון הן: מקבל, שקבל, אָקָה. הא' הזן מציע: הקָבֵל.

הא' טורסיני: איך תאמר בצורה פאסיבית?

הא' בן־נן מציע קִבֵּל בבניין פּוֹשֵׁל.

הא' טורסיני: הייתה גם הצעה הקָבֵים.

בעד "אבה" הצביעו 3, נגד—2; נמנעו—2.

בעד ההצעות "קִבֵּל", "מְקַבֵּל", "שְׁקַבֵּל" לא הצביע איש.

הא' טורסיני: מסיק אני מהצבעה זו, שמי שרוצה לנסות להשתמש במונח

"אבה"—רשאי לעשות זאת.

הא' כהן: איך אפשר לומר "אביתי את השטר"? אני מתנגד לשימוש זה.

הא' בן־חיים: עכשיו לא ברור, אם נתקבלה החלטה, או שלא נתקבלה, ועל

לעמוד על תקלה חמורה בעבודת המליאה. לאחר שהוועדים מביאים שאלות להכרעה, השאלות נדונות, אבל אין מגיעים לידי הכרעה, והן מוהזרות לעתים קרובות לוועדות. אי אפשר לשוב ולדון בוועדה על עניין אחד עד אין סוף. אני מציע לתת רשות לחברי ועד המינוח להכריע בשאלה. דבר זה מותר לפי התקנון.

הא' טורסיני: לכל אחד מן החברים מותר לחשוב, מה שהוא רואה כנכון.

גם אני רציתי, שיבואו לידי הכרעה, אך יש שאלות כה מסובכות, שאי אפשר להגיע להחלטה, שתספק את רצוננו במילואו. מוטלת עלינו הכרעה קשה בעניין הפועל accept, ויש שאלות רבות בדבר. מה מביע הפועל? אני הושב, שהעיקר כאן הוא צד הרצון. אינני יכול לומר, שאני רואה את הצעתי כמושלמת. הבאתי אותה להצבעה לפני החברים, ואני הושב, שאם נשב שנים רבות, לא נמצא דבר אחר. לכן אמרתי, שלדעתי, אם לא היה רוב מוחלט, אפשר להשתמש ב"אבה". לגבי שאלות אחרות הגענו לידי הסכמה. חשבתי שבמסגרת זו צריכים להכריע, אך הובאו כאן טענות, שכדאי היה לשמוע ולשקול.

הא' בן־חיים: יש לפנינו רשימות מונחים ללא אפשרות לפרסום.

הא' טורסיני: חשבתי שנוכל לגמור, אבל לא הצלחנו בכך. אני רואה את

הצורך לקרוא לישיבה נוספת בזמן לא־רחוק.

אני מסכים להצעה המעשית, שבעניין המונחים האלה ניפה את כוחו של גוף

אחד—יהיה זה ועד המינוח—להכריע. אבל מבקש אני, שלפני שיכריעו, ישלחו עוד הפעם חוזר לחברים. אני מבקש ליפח את כוחו של ועד המינוח להכריע בדבר.

הא' ייבין: הפתרון הוא לא ברחיית הדבר לישיבה אחרת. ועד המינוח ישב

שעות, וכל אחד העלה כל מה שיכול להעלות. מכיוון שלא הגענו לכלל מסקנה בינינו, היינו מוכרחים להביא זאת לפני המליאה. אבל איוו תועלת תצמח מזה—אם מהזירים זאת שוב לוועד המינוח? במקרה זה אין לנו בררה אלא לקבל את ההצעה, שזכתה במספר הגדול ביותר של קולות. כי רוב דעות אי אפשר לקבל במצב של היום.

לגבי ישיבות המליאה מבקש אני, שלא תהיינה שלוש ישיבות רצופות של שני ימים.

הא' טורסיני: התועלת מן הדיון היא, שהיה בירור נוסף וששמעתם את

תגובת יתר החברים, ויהיה לכם קל יותר להצביע. מבקש אני מכם להכריע בשאלות שאתם עוסקים בהן.

הא' בן־חיים: אנהנו רואים את תפקידנו בוועד המינוח בעיקר בשאלות

עקרוניות בלשון. הייתה הצעה להרחיב את שימושו של הפועל "שפת". השאלה הייתה, אם לדעת המליאה שימוש ב"שפת" במובן זה מתאים למקורות.

הא' טורסיני: שמענו שאין זה מתאים.
 הא' בן-חיים: אם כן, צריך לחפש מוצא.
 הא' טורסיני: היו הצעות חדשות באותו עניין.
 הא' ריבלין: כשמעמידים שאלות כאלה בפני המליאה, לא העיקר ההכרעה, אלא שיושבים החברים ומחליטים דעות.

הא' ייבין: אבל יש צורך לתת תשובה ברורה.
 הא' איתן: כוונת ועד המינוח הייתה להביא שאלות להכרעה, כדי שאחר כך תוגש הרשימה, כשהיא שלמה, לאישור פורמלי. בפעם הבאה התייגה אותן שאלות להכרעה, אלא אם כן יוטל הדבר על גוף מצומצם יותר.

הוחלט למסור לוועד המינוח ולחברי האקדמיה שבוועדה את ההכרעה על מונחי האפייה.

הא' טורסיני: הדיון לדעתי, היה יעיל בכל המונחים, שבהם דגנו. החומר שהיה לפנינו לא היה שלם. היו מקרים שהעלינו הצעות חדשות בעניין locker, ובין שהצבענו על כך בין שלא הצבענו, חשוב שדגנו בדברים. ועד מצומצם יותר, שעוסק באותה פרשה, יוכל לקבל בעניין זה החלטה, ואנחנו סומכים עליו, אלא הייתי רוצה, שלפני ההחלטה יודיעו אותה בחזר לחברים. צריך להבין את המצב, שאנו נתונים בו. הא' ריבלין הביע את הדבר במקצת. נדע שאנחנו עומדים לפני בעיה, שהיא גדולה מכוחנו, וכל אחד צריך להתייחס לשאר החברים בהבנה. מבנה לשוננו כה שונה הוא מן הלשונות האירופיות, עד שלא נוכל בבת אחת למצוא תשובות לכל דבר. יהיה צורך, שיעברו דורות עד שיוכלו למצוא תשובות לכל דבר. מה שנראה לנו בלתי-כשר היום, ייתכן שייראה כשר לבני הדורות הבאים. כשהצעתי "אבה", ידעתי שיש קשיים גם בהצעה זו, אבל לדעתי זה הרע במיעוטו. אך להתגבר בבת אחת גם על הקשיים הפסיכולוגיים ולשכנע את כל החברים, ידעתי שלא אוכל. יש מעויות שנשמעות היום בכל מקום, ואווננו איננה יכולה לסבול אותן. בכל המשרדים משתמשים במלה "זוף", כאילו הייתה כאן כ"ף ולא ח"ית, ואני מבקש למחות נגד השימוש הזה. אנחנו קבענו זוף.

הא' שלי: האם האקדמיה מכשירה את הקיצור של "דין-חשבון"?

הא' טורסיני: לדעתי מותר להשתמש בקיצור.

הא' שלי: העניין של "דין-חשבון" מטריד מאוד. יש פולגים על כל השימוש בביטוי "דין-חשבון". איזה דין ואיזה חשבון? צריך למצוא לזה מלה אחרת. הציעו הצעות שונות כ"תסקיר", ובלבד לבטל שימוש זה. אם האקדמיה רוצה להחליט בעניין זה, רצוי לקבל החלטה ברורה.

הא' טורסיני: אני מבקש מוועד הדקדוק להחליט החלטה בעניין זה.

ג. הא' פריץ: אני מציע שהמנהלה תעסוק בשאלה, כיצד להביא את החלטות האקדמיה לידיעת הציבור.

הא' בן-נון: מן הראוי לפרסם לפרקים בלשוננו לעם-רשימות של תיקוני שיבושים. הא' טורסיני: דברים אלה הם מתפקידם של המורים. לא אנו נוכל לעשות הכול. עשו אתם וכתבו אתם! רוב השגיאות הן שגיאות היגיון, וכיצד אפשר לתת כללים להיגיון. מה נכון ומה נחשב כשיבוש – זה שנוי במחלוקת.

הא' פריץ: למה שהעיר הא' בן-נון יש פתרון. בלשוננו לעם אפשר לקבוע

מדור לזה.

הישיבה העשרים

ביום ט"ז בתמוז תשי"ז בשעה 10:15-1:00 בצהריים בבית הלל בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים אורבך, בן־חיים, בנעט, ברגרין, גינזברג, הוז,

טורסיני (י"ר), כהן, מלמד, סדן, קלוזנר, ריבלין, שירמן.

חברה־כבוד הא' שלושיץ.

החברים־היועצים: הגב' גרבל, האדונים אירמאי, זיידל, לייבל, מירסקי,

פרץ, רבין, שבטיאל, שלי, שפאן.

המנהל האמריקני הא' מנור.

חברי המזכירות המדעית האדונים איתן, אסטרך, דותן, מדין, ספן, פלס.

האדונים בורלא ובן־נון הצטרפו על היעדרם. החברים האדונים הלמן, ייבין,

ליברמן, פולוצקי, קוטשר והחברה־היועץ הא' יגון נמצאים בחוץ־לארץ.

סדר־היום: א. דברי אזכרה לאברהם אברונין וליצחק שנהר, זיכרוןם לברכה.

ב. הרצאת חבר האקדמיה הא' דב סדן על הנושא "למנגנונם של

חדושי מקראות"

ג. אישור מונחי האפייה, רשימה א'

ד. שאלות דקדוק

ה. דיון והחלטה על מונחים שונים: "בבבוק תרמוס"

א. הא' ריבלין קורא דברים

לזכר אברהם אברונין ז"ל

בשנת תרפ"ז נבחר ר' אברהם אברונין, אחד הטורים המעולים, תחילה ברוסיה ואחר כך בתל־אביב לחבר ועד הלשון יחד עם דוד שמעוני ז"ל, שנפטר זה לא כבר, ואתם א' סמיאטיצקי, אהרונ ונ' שיפרים ז"ל. והיה הדבר בתקופתו השנייה של ועד הלשון העברית. ההכרה בשפה העברית כאחת השפות הרשמיות של ארץ־ישראל מצד שלטון המנדט הבריטי, המפעל היישובי והמדיני של ההנהלה הציונית, התפתחות בית־הספר התיכון — כל אלה הוציאו את ועד הלשון העברית לא רק מרשות היחיד של בן־יהודה ומספר חברים, שבה היה שרוי בשעת ייסודו בשנת תר"ן, אלא אף מתחום "המורה־העברית", שהיה פטרונם משנת תרס"ג ואילך ועד אחרי מלחמת העולם הראשונה. החיים כבר דרשו אז יצירת לשון בממדים רחבים, לשון־החיים והמעשה.

מצד שני התחולל שינוי כביר בפעולתו של ועד הלשון עליידי חבורה של סופרים, חכמים ואנשי מדע, שעלו אז מן הגולה, ובתוכם מראשי המדברים בספרות ובלשון באותה תקופה, שנלוו עד מהרה אל ועד הלשון וגם כבשו אותו עד מהרה. עם היכנס יסוד זה לוועד הלשון הושם מחסום לתאווה החידושי, חידוש שלא ידע מעצור בתקופת בן־יהודה, שלא הייתה רוח חכמים בגולה נוחה הימנו, והתייחסו אליו הרבה פעמים גם בלגלוג. פגה הכריכות אחרי הלשון העברית — רומנטית מעיקרה — שאליה נתפסו לא רק בן־יהודה ועמו דוד ילין, "אדון השפה העברית" באותה תקופה, אלא אפילו הרי"ם פינס, העומד בפרץ נגד חידושי של בן־יהודה. נוצר קשר חי בין אותה הלשון שיצרו גדולי משוררי יהדות רוסיה וסופריה ובין אותה "הלשון", שעסקו בחידושה היושבים על אוכניה בארץ ישראל. במקום שנחפכה ללשון חיה, התנועת "חידושים" יום יום ושעה שעה.

בתקופה שנייה זו צורף ר' אברהם אברונין לוועד הלשון, ומאז היה קולו נשמע שנים רבות במערכות ועד הלשון כחבר ועדות שונות, ובישיבות חברים, שגדונו בהן שאלות עקרוניות.

כיסוד כל בניין בלשון ראה ר"א אברונין את לשון המקרא, מפורשת על-פי הפרשנים הקדמונים. מסורת המקרא, שהיה בקי בה, הייתה לו לקו בדרך יצירת הלשון, והמקדקים הגדולים הקדמונים היו לו למשקולת לפסוק הלכה בענייני דקדוק ולשון. כל מה שנוצר אחרי זה יש לבחון במכתן המקורות האלה. סטייה מזה נראתה לוכ, שגגה. וכשם שלא ידע רחמים וגבול בביקורת, כן נהג כבוד בקדמונים. כרוך היה אחריהם, עד שכמעט אפשר לומר עליו, שמעולם לא אמר דבר שלא מצא לו סמך במקורות ראשונים. אברונין היה אחד היחידים השרידים של חכמי ישראל, שהיו אמונים על המקור הישראלי הצרוף מכל תערובת אחרת. ואם אמנם אין לדרוש דבר זה תמיד לשבח, הרי ראייה תמה זו, יש בה ברכה הרבה בשקלאוטריא, כשבאים להעמיד דברים על אמיתתם.

ואולם לא רק בחבורת ועד הלשון פעל, אלא גם ביחידות. ואפשר שפעילותו זו ביחידות קובעת את מקומו הרבה יותר מאשר פעילותו בחבורה. הקירותיו בלשונם של שני המשוררים העברים הגדולים בשני הדורות האחרונים, יל"ג וביאליק, משוררים שהשפיעו הרבה על הסגנון העברי החדש, ראויות לתשומת-לב עד היום הזה. בהרבה מטאמריי בדקדוק הלשון, בצירופי לשון, בפירושי-מקרא ובביאורים לשירה אפשר למצוא תרומה נכבדה גם למחקר השפה.

בציבור נודע אברונין בעיקר כ"מבקר", העומד על המשמר לתקן כל שגיאה, שנראתה לו בלשון. שוקד היה על כך; קורא כל יצירה — לפעמים גם מאלה היצירות, שאינן חשובות ביותר — ומוקיע כל שגיאה שמצא או שנראתה לו, אם בסגנון ואם בדקדוק. בביקורתו אינו נושא גם פני גדולים וחשובים; מקום שיש בו חילול הלשון, אינו חולק כבוד גם לרב. "דוב אורב" הוא נראה לכל סופר וספרי. פעם תפסני בשער "אוהל שם". סוף סוף תפסני. כיצד זה השתמשתי בתרגומי לקראן בצירוף "נתנו כוזבים" — היינו הכופרים חתמו את הנביאים בחותמת כוזבים. לדעתו יש רק לומר "שמו כוזבים", או "נתנו כוזבים", על-דרך "תשימנו הרפה" (תהלים מד, יד) או "נתתיך הרפה" (יחזקאל כב, ד). ולא נתקררה דעתו בדוגמה שנשתייעתי בה "נתן למשסה" (ישעיה מב, כד). ואולם כשביארתי לו סברתי, שבפסוק "אל תתן את אמתך לפני בת בליעל" (ש"א, טז) פירוש "פני בת בליעל" הוא כדוגמת "מצח אשה זונה" (ירמיה ג, ו) ושם בא השימוש "נתן ל...". הסכים לי. ויש לומר: פעמים רבות מופיע אברונין כאיש ריב ומדון לסופרים ולחכמים. ואולם כל מי שהכיר אותו מקרוב ידע, כי לא לגרות מדון נתכוון, אף לא להתכבד בקלון חברו. מטבע ברייתו היה אברונין צנוע עד מאוד, נוה לבריות ומכבדן וגם אוהבן. הוא ראה את עצמו רק קרוא להתריע על הקלקלה בתוכם-לב, לעתים קרובות בתמימת נוגעת עד הלב.

זקן ושבע ימים הסתלק ר' אברהם אברונין — הברכבוד של האקדמיה ללשון העברית — עינו לא כהתה ולחו לא גם עד רגעיו האחרונים. רוחו הערה והתוססת — בצעירותו גם חיבר שירים, וידועים פתגמים השנונים בשנים האחרונות — לא עזבה אותו עד אחרית ימיו. רעיו ומכריו ישמרו בכבוד את זכרו.